

Diergezondheidszorg Vlaanderen vzw

Contactadres: Industrielaan 29 - 8820 TORHOUT

Maatschappelijke zetel: Hagenbroeksesteenweg 167 - 2500 LIER

BTW BE 0409.450.856 • RPR Antwerpen - afdeling Mechelen

info@dgz.be • 078 05 05 23 • www.dgz.be

ACTIVITEITENVERSLAG 2023

DIERGEENEESKUNDIGE BEGELEIDING VARKEN

In opdracht van het FAVV houdt DGZ de vinger aan de pols van de diergezondheidssituatie in Vlaanderen.

Werkten mee aan dit verslag:

Eva Van Mael, Veerle Ryckaert, Willem Van Praet, Tamara Vandersmissen, Charlotte Brossé, Angeliek Coysman, Mich Gillis en Thalia Vanblaere

Eindverantwoordelijke:

Evelyne De Graef

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Lijst van de gebruikte afkortingen	4
3	Schets van de veehouderij in Vlaanderen	5
4	Bedrijfsbezoeken	7
5	Monitoring varkensziekten	8
5.1	Afrikaans varkenspestvirus	9
5.2	Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom Virus (PRRSv)	9
5.2.1	Datacollectie	10
5.2.2	Trendobservatie	12
5.3	Aujeszkyvirus	13
5.3.1	Datacollectie	13
5.3.2	Trendobservatie	15
5.4	<i>Brucella suis</i> (brucellose)	16
5.4.1	Datacollectie	16
5.4.2	Trendobservatie	17
5.5	<i>Salmonella</i> species	18
5.5.1	Datacollectie	18
5.5.2	Trendobservatie	19
6	Bijlage	21

1 Inleiding

DGZ legt jaarlijks een rapport van de sanitaire diergeneeskundige begeleiding voor aan het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). Het rapport is opgesteld als een situatieschets van de gezondheidstoestand van varkens in Vlaanderen met betrekking tot bestaande, opduikende en opnieuw opduikende infectieuze ziekten. Dit rapport geeft een overzicht van de bedrijfsbezoeken, onderzoeken en resultaten uitgevoerd gedurende het voorbije kalenderjaar in het kader van de sanitaire begeleiding, evenals een trendobservatie waar mogelijk. Een gelijkaardig rapport wordt eveneens opgesteld voor herkauwers en pluimvee.

2 Lijst van de gebruikte afkortingen

Ag	Antigen
As	Antistof
CBR	Complement bindingsreactie
DNT	Dermonecrotisch toxine
ELISA	Enzyme-linked immunosorbent assay
FAVV	Federaal agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
gE	Glycoproteïne E
gB	Glycoproteïne B
HI	Hemagglutinatie inhibitietest
IgG	Immunoglobuline G
IgM	Immunoglobuline M
PCR	Polymerase chain reaction
RBPT	Roos bengaal plaattest

3 Schets van de veehouderij in Vlaanderen

Tabel 1: Overzicht van het aantal actieve beslagen en nutsdieren in Vlaanderen (situatie op 31/12/23) en vergelijking met het voorafgaande kalenderjaar

Diersoort	2022		2023	
	Aantal beslagen	Aantal dieren	Aantal beslagen	Aantal dieren
Rundvee*	13.242	1.090.758	12.773	1.070.587
Vleeskalveren	248	160.672	244	161.762
Schapen ¹	17.485	107.401	17.633	123.363
Geiten ¹	7.957	84.065	8.216	76.372
Hertachtigen ¹	1.517	5.231	1.513	5.830
Kameelachtigen ¹	-	-	707	Niet beschikbaar
Pluimvee**	2.642	80.748.876	2.634	80.717.737
Loopvogels	59	5.000	78	4.926
Konijnen	25	89.978	25	85.475
Fokvarkens	5.332	424.367	5.203	412.872
Vleesvarkens		4.491.645		4.348.031

¹ Op basis van de 15-decembertelling m.u.v. kameelachtigen waarvoor de tellingsgegevens nog niet beschikbaar waren

* Voor rundvee zijn de tijdelijk leegstaande beslagen ook opgenomen in de aantallen.

** Voor pluimvee zijn de gegevens exclusief hobbyhouderij én met inbegrip van broeierijcapaciteit.

Tabel 2: Verdeling gesloten, gemengde en fokbedrijven volgens capaciteit fokvarkensplaatsen op 31/12/23

Aantal fokvarkensplaatsen	Bedrijven		Fokvarkensplaatsen	
	Aantal	%	Aantal	%
0 of niet ingevuld	21	1,3%	0	0,0%
1-10	119	7,6%	466	0,1%
11-100	217	13,9%	15.901	3,9%
101-200	466	29,9%	72.526	17,6%
201-500	564	36,1%	175.568	42,5%
501-1.000	142	9,1%	97.737	23,7%
> 1.000	32	2,0%	50.492	12,2%
Totaal	1.561	100%	412.690	100%

Tabel 3: Verdeling gesloten en gemengde bedrijven volgens capaciteit vleesvarkensplaatsen op 31/12/23

Aantal vleesvarkensplaatsen	Bedrijven		Vleesvarkensplaatsen	
	Aantal	%	Aantal	%
0 of niet ingevuld	91	5,8%	0	0,0%
1-10	49	3,1%	306	0,0%
11-100	69	4,4%	2.588	0,1%
101-200	32	2,0%	5.273	0,3%
201-500	133	8,5%	51.315	2,7%
501-1.000	446	28,5%	348.316	18,4%
1.001-1.500	319	20,4%	411.929	21,7%
1.501-2.000	207	13,2%	366.053	19,3%
> 2.000	220	14,0%	709.795	37,4%
Totaal	1.566	100%	1.895.575	100%

Tabel 4: Verdeling vleesvarkensbedrijven volgens capaciteit vleesvarkensplaatsen op 31/12/23

Aantal vleesvarkensplaatsen	Bedrijven		Vleesvarkensplaatsen	
	Aantal	%	Aantal	%
0 of niet ingevuld	6	0,3%	0	0,0%
1-10	309	13,1%	934	0,0%
11-100	34	1,4%	1.393	0,1%
101-200	52	2,2%	9.105	0,4%
201-500	398	16,8%	151.625	6,2%
501-1.000	729	30,8%	566.377	23,2%
1.001-1.500	385	16,3%	486.759	19,9%
1.501-2.000	152	6,4%	271.193	11,1%
> 2.000	302	12,8%	958.608	39,2%
Totaal	2.367	100%	2.445.994	100%

4 Bedrijfsbezoeken

Tabel 5: Aantal bedrijfsbezoeken van DGZ-dierenartsen in 2023

Diersoort	Reden bedrijfsbezoek	Aantal bedrijfsbezoeken
Varkens	Veepeler Varken	52
	PRRS	16
	Totaal	68

5 Monitoring varkensziekten

Situatie van Afrikaans varkenspestvirus bij varkens in 2023

Op 13 september 2018 werden voor het eerst everzwijnen, besmet met het Afrikaans varkenspestvirus, gevonden in de provincie Luxemburg waardoor België zijn vrije status voor Afrikaanse Varkenspest bij wilde everzwijnen verloor. In december 2020 herwon België zijn vrije status op internationaal niveau en is de ziekte dus officieel uitgeroeid in ons land.

Desondanks bleef geruime tijd de verhoogde waakzaamheid van kracht. In dit kader werden de dierenartsen gestimuleerd vanuit zowel FAVV als DGZ om, vooraleer een behandeling te starten bij meer dan 1 varken, steeds bloedmonsters te nemen voor onderzoek op AVP. Deze maatregel bleef gelden tot eind december 2023. Tot en met juni 2022 was het ook mogelijk om hiervoor een kadaver te laten onderzoeken.

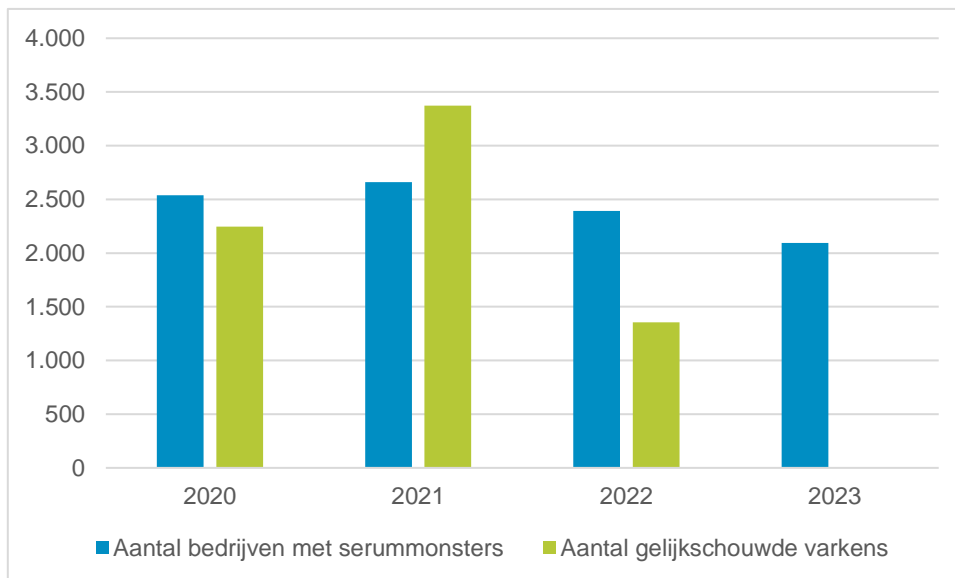
In het kader van de verhoogde waakzaamheid onderzocht DGZ in 2023 serummonsters van 2.093 Vlaamse varkensbedrijven. Dit is een verdere daling in vergelijking met het aantal onderzochte bedrijven in de voorgaande jaren: 2.393 (2022), 2.661 (2021) en 2.538 (2020).

5.1 Afrikaans varkenspestvirus

5.1.1 Trendobservatie

Figuur 1: Evolutie van het aantal serummonsters en aantal varkens aangeboden voor autopsie in het kader van AVP (sinds juni 2022 kunnen in het kader van verhoogde waakzaamheid geen kadavers meer ingestuurd worden).

5.2 Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom Virus (PRRSv)

Situatie van PRRSV bij varkens in 2023

In april 2018 lanceerde de sector het PRRS-programma, met financiële ondersteuning van het Sanitair Fonds. Het doel van dit vrijwillige programma is dat elke veehouder op termijn PRRSv beheerst op zijn bedrijf. Dit meerjarenplan richt zich met een specifieke aanpak naar de verschillende schakels van de varkenshouderijketen: de KI-centra, de fokbedrijven én de conventionele bedrijven.

Binnen het PRRS-programma worden verschillende PRRS-Monitors aangeboden: de PRRS-Monitor Biggen, Vleesvarkens, Varkensbedrijf en Opfokvarkens. Alle informatie over deze monitors is terug te vinden op [de website van DGZ](#).

In 2023 namen in totaal 188 bedrijven deel aan de PRRS-Monitors. Dit is een lichte daling ten opzichte van het voorgaande jaar (208 bedrijven). Eenendertig bedrijven namen voor het eerst deel in 2023. In totaal werden 207 PRRS-monitors biggen uitgevoerd. Negenentwintig procent van de deelnemende bedrijven in 2023 is negatief, dit percentage is iets hoger dan de voorgaande jaren.

5.2.1 Datacollectie

Enkel analyses uitgevoerd in het kader van het PRRS-programma zijn opgenomen in onderstaande tabellen en grafieken. Dit gaat over de PRRS-Monitor Biggen, Vleesvarkens, Opfokvarkens, Varkensbedrijf en PRRS analyses voor KI centra.

Tabel 6: Overzicht analyses voor Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) bij varkens in 2023

Analyses PRRSv	Totaal
Aantal onderzochte beslagen	188
Aantal geteste monsters	9.293
Aantal analyses	10.148
Aantal inzendende dierenartsen	66

Tabel 7: Aantal monsters/analyses voor Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) bij varkens in 2023

PRRSv ELISA As (serum)	PRRSv PCR* (serum)	Totaal
3.461	6.687	10.148

* De combinatie PCR EU en PCR NA wordt aanzien als één analyse.

Tabel 7 omvat zowel gepoolde als individuele monsters. Van organen, bloed of serum poolt DGZ bij de PCR voor PRRSv maximaal vijf monsters. Het poolen van monsters is – ondanks een gedeeltelijk verlies aan informatie – een nuttige en kostenefficiënte methode om de algemene infectiestatus van een bedrijf te kennen. Toch is het soms raadzaam om individuele monsters te onderzoeken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een zeer lage infectiedruk of om na te gaan of een individueel dier of een groep dieren PCR-negatief is. Bij het uitvoeren van een PCR wordt er zowel gezocht naar de Europese (EU, PRRS type1) als naar de Noord-Amerikaanse (NA, PRRS type 2) variant van PRRSV.

Tabel 8: Resultaten Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) ELISA bij varkens in 2023

Resultaat	PRRSv ELISA As (serum)	
	Aantal	%
Negatief	2.999	86,7%
Niet interpreteerbaar	0	0,0%
Positief (< 2,5)	451	13,0%
Positief (≥ 2,5)*	11	0,3%
Totaal	3.461	100%

* Een titer ≥ 2,5 is indicatief voor een acute PRRSv-infectie.

Het merendeel van de ELISA-testen voor PRRS binnen het programma gebeurt op monsters afkomstig van KI-centra die hun serologisch negatieve status wensen te bekomen of te behouden, of van fokbedrijven die negatieve beren wensen te verkopen. Dit verklaart het hoge percentage negatieve resultaten in tabel 8.

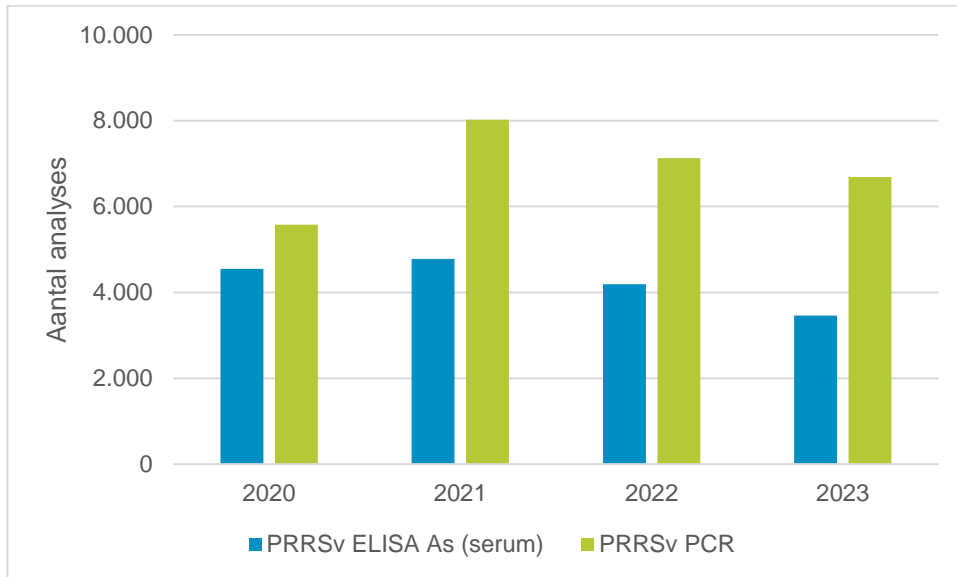
Tabel 9: Resultaten Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) PCR bij varkens in 2023

Resultaat	PRRSv PCR	
	Aantal	%
EU (type 1) negatief / NA (type 2) negatief	4.260	63,7%
EU (type 1) negatief / NA (type 2) niet-negatief	125	1,9%
EU (type 1) niet-negatief / NA (type 2) negatief	2.222	33,2%
EU (type 1) niet-negatief / NA (type 2) niet-negatief	80	1,2%
Totaal	6.687	100%

Monsters met resultaat 'twijfelachtig' of 'gedetecteerd' worden in bovenstaande tabel weergegeven als 'niet-negatieve' monsters.

5.2.2 Trendobservatie

Figuur 2: Evolutie aantal monsters voor Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) bij varkens per jaar in de PRRS-monitors

5.3 Aujeszkyvirus

Situatie van Aujeszky bij varkens in 2023

De ziekte van Aujeszky – veroorzaakt door het varkensherpesvirus type 1 – is een zeer besmettelijke virusziekte die varkensachtigen treft en waarvoor geen specifieke behandeling bestaat. De symptomen kunnen erg variëren, gaande van lichte tot ernstige ademhalingsproblemen, zenuwsymptomen en voortplantingsproblemen. Het sterftepercentage varieert van minder dan 2% bij volwassen varkens tot 100% bij biggen van minder dan twee weken oud.

Sinds 2011 verbiedt België de preventieve vaccinatie tegen de ziekte van Aujeszky. De preventie bestaat momenteel uit het monitoren van de Belgische varkensstapel. Verdenkingen van de ziekte worden gemeld en onderzocht.

België behoudt in 2023 zijn ziektevrije statuut voor de ziekte van Aujeszky. Bij het verhandelen van levende varkens naar (delen van) lidstaten die vrij zijn van de ziekte van Aujeszky of die een eradicatieprogramma hebben dat goedgekeurd is door de Europese Commissie, moeten voor deze ziekte bijkomende garanties gegeven worden.

Alle varkensbedrijven in België hebben een officieel vrij A4-statuut. Dat betekent dat op deze bedrijven geen enkel varken antistoffen heeft tegen het wildvirus van Aujeszky, dat er minstens de laatste twaalf maanden niet meer is gevaccineerd en dat er geen gevaccineerde varkens zijn aangevoerd. Toch circuleert het virus nog bij wilde everzwijnen in ons land. Daarom is permanente waakzaamheid nodig.

5.3.1 Datacollectie

Tabel 10: Overzicht analyses voor Aujeszkybewaking bij varkens in 2023

Analyses Aujeszky	Aantal
Onderzochte beslagen	3.585
Geteste monsters	67.198
Analyses	67.248
Inzendende dierenartsen	149

Tabel 11: Aantal analyses per onderzoeksmotief voor Aujeszkybewaking bij varkens, uitgevoerd bij DGZ en derde labo's in 2023

Onderzoeksmotief	Aujeszky ELISA gE As (serum)	Aujeszky ELISA gB As (serum)	Aujeszky SN As (serum) (Sciensano)	Aujeszky ELISA gB As (serum) (Sciensano)	Totaal
Aujeszky-aannemingstest	820	0	0	0	820
Aujeszky-opvolgingstest (jaarlijks)	57.773	0	17	16	57.806
Aujeszky-opvolgingstest (4-maandelijks)	5.946	0	6	6	5.958
KI varken	2.366	0	0	0	2.366
Hercontrole (opdracht FAVV)	125	0	0	0	125
Diagnostiek	165	6	1	1	173
Totaal	67.195	6	24	23	67.248

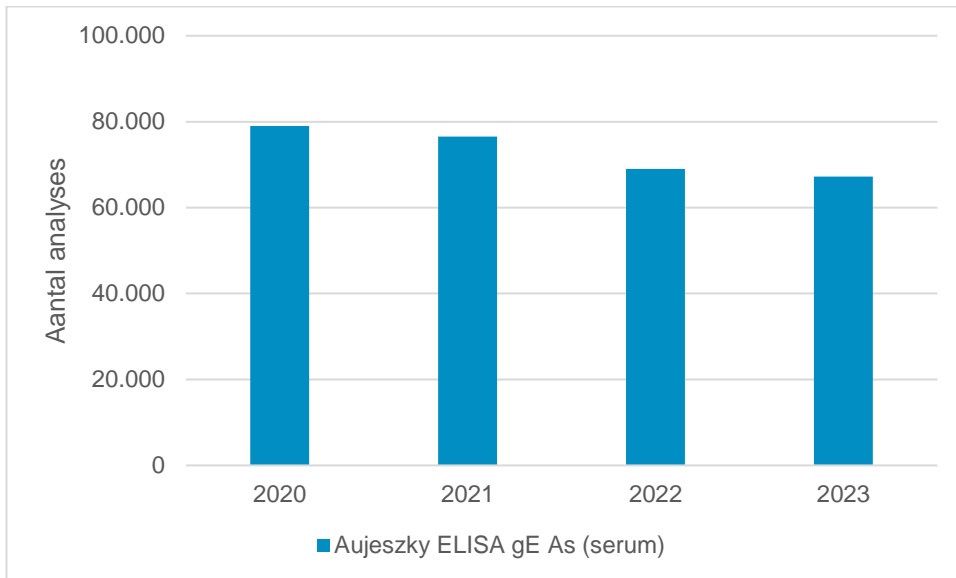
Het behoud van een A4-statuut vereist een jaarlijkse opvolgingstest. Op een beslag dat fok- en/of opfokvarkens verhandelt of een beslag met buitenbeloop gebeurt de opvolgingstest viermaandelijks.

Tabel 12: Resultaten analyses voor Aujeszkybewaking bij varkens, uitgevoerd bij DGZ en derde labo's in 2023

Resultaat	Aujeszky ELISA gE As (serum)		Aujeszky ELISA gB As (serum)		Aujeszky SN As (serum) (Sciensano)		Aujeszky ELISA gB As (serum) (Sciensano)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Negatief	67.142	99,92%	6	100%	21	87,5%	23	100%
Niet-interpreteerbaar	33	0,05%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Positief	20	0,03%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Cytotoxisch	nvt	nvt	nvt	nvt	3	12,5%	nvt	nvt
Totaal	67.195	100%	6	100%	24	100%	23	100%

5.3.2 Trendobservatie

Figuur 3: Evolutie aantal gE ELISA-analyses voor Aujeszkybewaking bij varkens per jaar

Het percentage positieve gE ELISA voor Aujeszkybewaking blijft de laatste vier jaar zeer laag waardoor een trendobservatie geen extra waarde brengt.

5.4 *Brucella suis* (brucellose)

Situatie van *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2023

Brucellose is een zoönose die aangifteplichtig is. Het onderzoek gebeurt uitsluitend op KI-centra bij spermproducerende beren en bij beren verhandeld voor deze doeleinden.

Het percentage monsters positief voor *Brucella suis* bij DGZ blijft de laatste vier jaar op een laag niveau.

5.4.1 Datacollectie

Tabel 13: Overzicht analyses voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2023

Analyses brucellose	Totaal
Aantal onderzochte beslagen	44
Aantal geteste monsters	2.489
Aantal analyses	2.602
Aantal inzendende dierenartsen	36

Tabel 14: Aantal analyses per onderzoeksmotief voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2023

Onderzoeksmotief	Brucellose RBPT As (serum)	Brucellose CBR As (serum) (Sciensano)	Brucellose ELISA As (serum) (Sciensano)	Totaal
KI varken	2.412	9	112	2.533
Hercontrole (opdracht FAVV)	0	2	0	2
Diagnostiek	63	3	1	67
Handel	0	0	0	0
Totaal	2.475	14	113	2.602

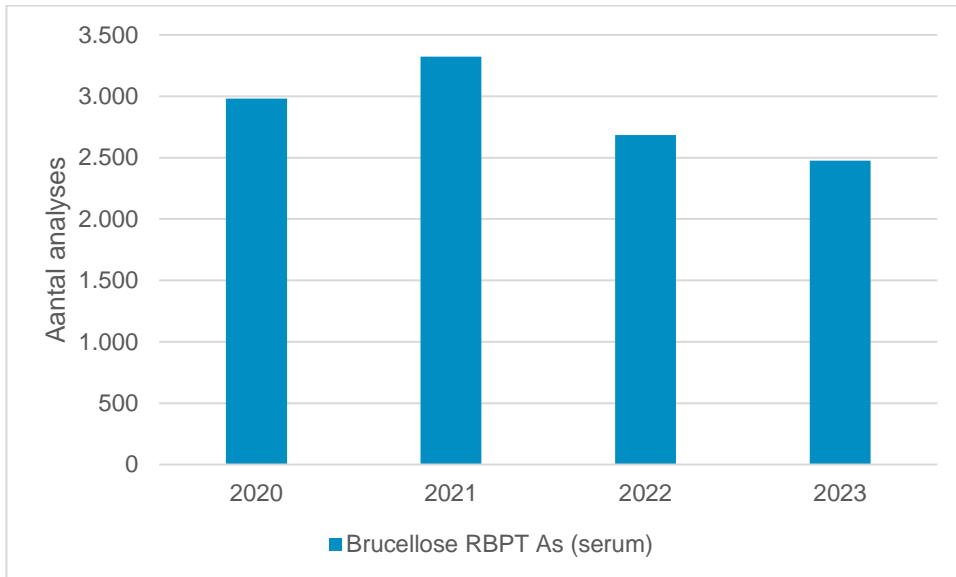
Tabel 15: Resultaten analyses voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2023

Resultaat	Brucellose RBPT As (serum)		Brucellose CBR As (serum) (Sciensano)		Brucellose ELISA As (serum) (Sciensano)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Negatief	2.362	95,4%	14	100%	113	100%
Positief	113	4,6%	0	0,0%	0	0,0%
Totaal	2.475	100%	14	100%	113	100%

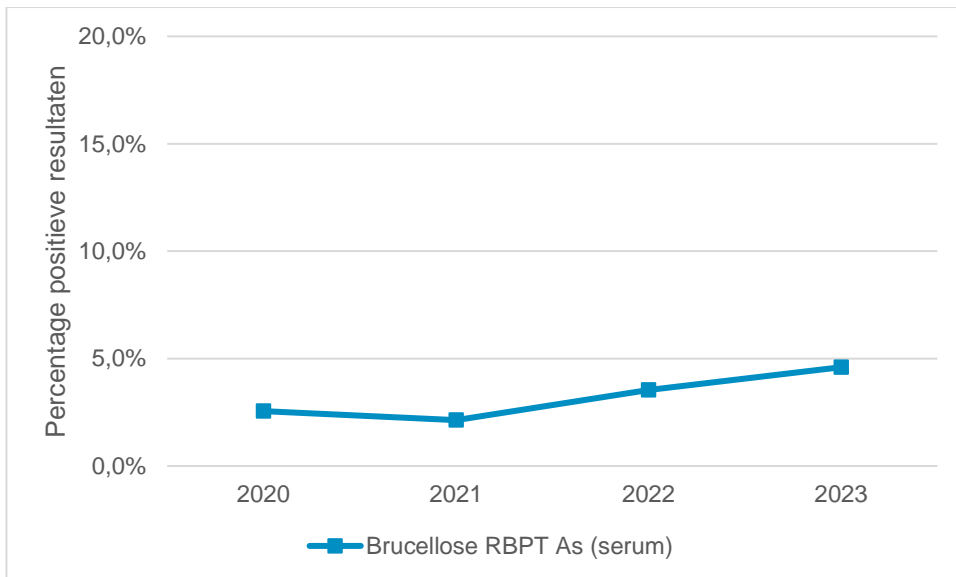

5.4.2 Trendobservatie

Figuur 4: Evolutie aantal RBPT's voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens per jaar

Figuur 5: Evolutie percentage positieve RBPT's voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens per jaar

5.5 *Salmonella* species

Situatie van *Salmonella* bij varkens in 2023

Hoewel de voorbije jaren de *Salmonella* ELISA As-onderzoeken steeds verder afnamen, zet die trend zich niet verder in 2023: het aantal is vergelijkbaar met het aantal in 2022. Verder is er de laatste 2 jaar een duidelijk stijgende trend in salmonella-isolaties. Het aantal isolaties bij een darmontsteking op autopsie steeg van 10,6% in 2021 naar 25,8% in 2023. Ook wanneer er geen darmontsteking was, nam het aandeel van de salmonella-isolaties in diezelfde periode toe van bijna 2% naar meer dan 4%. Tot slot zien we ook bij de andere onderzoeken die niet gerelateerd waren aan een autopsie (onderzoek op darm, mest, swab...) een stijging van het aandeel salmonella-isolaties (10,6% in 2021 naar 14,5% in 2023).

5.5.1 Datacollectie

Tabel 16: Overzicht analyses voor *Salmonella* bij varkens in 2023

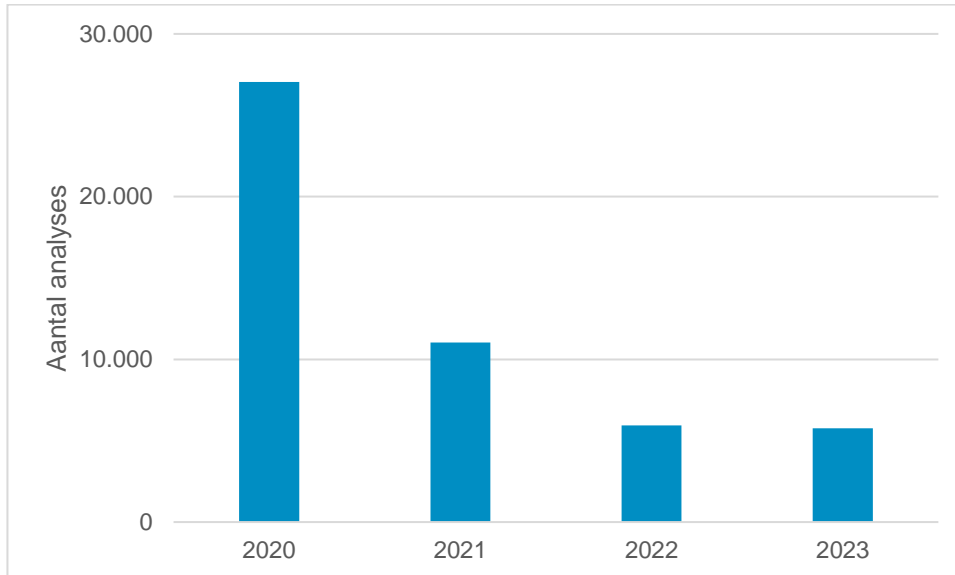
Analyses <i>Salmonella</i>	Aantal
Aantal onderzochte beslagen	263
Aantal geteste monsters	5.778
Aantal analyses	5.778
Aantal inzendende dierenartsen	67

Tabel 17: Aantal analyses per onderzoeksmotief voor *Salmonella* bij varkens in 2023

Onderzoeksmotief	<i>Salmonella</i> ELISA As (serum)	<i>Salmonella</i> isolatie volgens ISO 6579D	Totaal
Aujeszky-aannemings- of opvolgingstest	1.529	0	1.529
Veepeler	0	0	0
Diagnostiek	4.429	20	4.449
Totaal	5.758	20	5.778

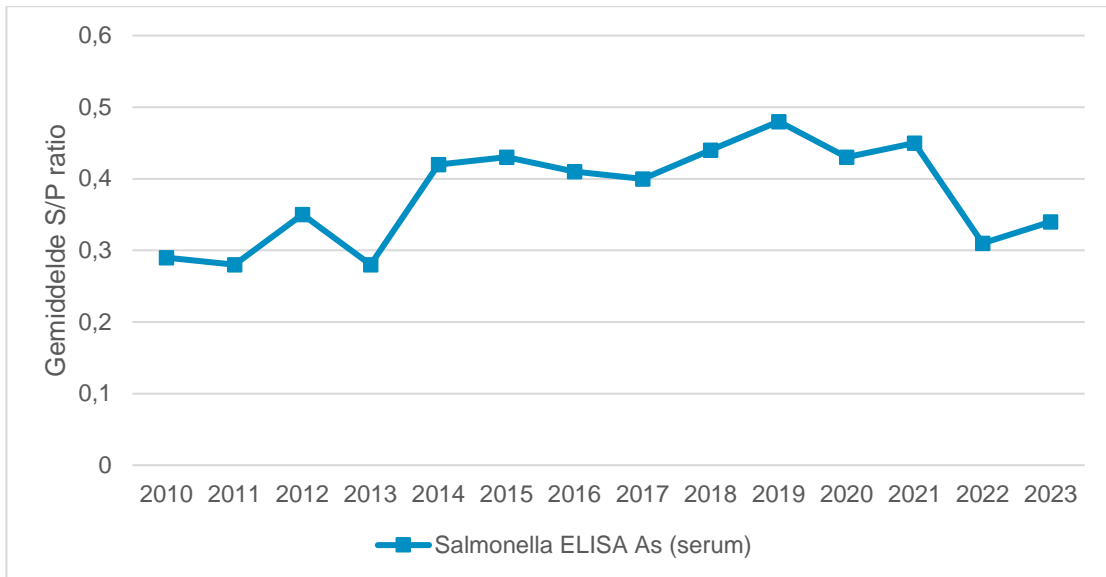
5.5.2 Trendobservatie

Figuur 6: Evolutie aantal *Salmonella* ELISA-testen bij varkens per jaar

In 2015 werden het wettelijk verplichte *Salmonella* Actieplan én de subsidiëring errond stopgezet. Tot en met 2019 verplichtten de kwaliteitslabels Certus en CodiplanPlus hun deelnemende bedrijven om het actieplan voort te zetten. Dit hield in dat deze bedrijven van de bloedmonsters die werden genomen voor Aujeszkybewaking, eenmaal per jaar ook de s/p (sample to positive) ratio voor *Salmonella* lieten bepalen. Belpork financierde deze analyses ook voor de Certus-deelnemers.

Sinds 2020 heeft Belpork de *Salmonella*-analyses bij zijn deelnemers stopgezet. In 2021 heeft ook CodiplanPlus de *Salmonella*-analyses afgebouwd om deze volledig stop te zetten vanaf 2022. Dit verklaart de daling in het aantal *Salmonella* ELISA's.

Figuur 7: Evolutie gemiddelde s/p-ratio bij *Salmonella* ELISA bij varkens per jaar

6 Bijlage

Met de publicatie *Veescoop* ondersteunt DGZ dierenartsen en hun veehouders elk semester met een kort overzicht van mogelijke dreigingen voor de diergezondheid, opvallende bevindingen en trends in de ziekten en programma's om ziekten te bestrijden bij herkauwers, varkens en pluimvee. Wat kwam er binnen in de autopsiezaal van DGZ? Wat is de recente evolutie van ziekten bij het Vlaamse vee? *Veescoop* geeft antwoord.

Wat DGZ opmerkte en opviel bij varkens in 2023 werd gepubliceerd in onderstaande edities van *Veescoop*, die ook terug te vinden zijn in deze bijlage:

- [Veescoop varkens nr. 011, 1^e semester 2023](#)
  - [Veescoop varkens nr. 012, 2^e semester 2023](#)
-